

Dansk Demokrati.

Af Kim Arne Pedersen

Dansk Demokrati. Udgivet i anledning af Rødding Højskoles 150 års jubilæum. Red.: Hans Henningsen. Rødding 1994. 155 s. 120 kr.

Den danske folkehøjskole fejrede jubilæum i 1994. Som det fremgår af Hans Henningsens artikel i denne årgang *Grundtvig Studier*, udsendte den første højskole, Rødding Højskole i Sønderjylland, en omfattende fremstilling af denne skoles historie fra grundlæggelsen og frem til i dag. Samtidig har Rødding Folkehøjskole ønsket at markere jubilæet med en udgivelse, der ikke fremstår som et lokalt jubilæumsskrift, men i højere grad giver en række nutidige, aktuelle indfaldsvinkler til dét folkestyre, der fra begyndelsen har udgjort en del af baggrunden for den danske folkehøjskole. Med titlen *Dansk Demokrati* synes udgiverne, forstanderparret Dorthe Esbjørn Holck og Niels Holck, at markere, at folkehøjskolen hører hjemme i, hvad man kan opfatte som en særlig dansk tradition for demokrati - omend forordets begrundelse for titlen taler forsigtigt om, at »demokratiet altid har en konkret form og en konkret historie« (7), en begrundelse, der sidestilles med en redegørelse for, at det er i »det danske demokrati, folkehøjskolen skal udføre sit arbejde« (7). Forudsætningen synes at være, at det danske demokrati er om ikke i krise, så i hvert fald truet. Blandt de problemer indenfor det nutidige, danske folkestyre, bogen tager op, er danskernes ulyst til at arbejde og til at melde sig ind i de traditionelle partidannelser i Danmark. Denne manglende deltagelse svækker naturligvis den folkelige deltagelse i beslutningsprocesserne, og dermed synes denne nutidige situation tilsyneladende at bryde med dét, der var ét af Grundtvigs mål med folkehøjskolen: at, med bogens egne ord, gøre det danske folk »modent« til folkestyre.

Dette problem belyses mere eller mindre direkte i en række temmelig forskellige indlæg, hvoraf kun nogle direkte omtaler Grundtvig eller folkehøjskolen. Denne forskellighed og bredde er langt fra en svaghed i bogen, - den gør det på sin vis nemmere at se relevansen af de tanker om folkestyret, der kan føres tilbage til Grundtvig og af de strømninger indenfor det danske folk, der er og har været påvirket af ham. Tættest på Grundtvig og den grundtvigske bevægelse er Hans Henningsens indlæg, hvor demokrati defineres som »mere kultur end system«. Hans Henningsen har et godt greb om et forhold, der er afgørende indenfor den tradition, der ikke bare går tilbage til Grundtvig, men også til de folkelige, gudelige vækkelser i sidste århundrede, traditionen for, at det er »folket selv«, der skal styre og lede, ikke samfundets top og de dannede, embedsmændene. Hans Henningsen - der ikke er blind for, at denne tanke kan romantiseres, så man ser bort fra, at ikke alt »nedefra« nødvendigvis er godt, - forbinder dette motiv med Hal Kochs bestemmelse af demokrati som samtale, en bestemmelse, Hal Koch lagde til grund for sit virke på Krogerup Højskole. Krogerup var fra Hal Kochs side tænkt som et forsøg på at realisere »Grundtvigs drøm om en skole for politisk dannelse og folkelig samtale« (16), og Hans Henningsen polemiserer stærkt mod at trække en lige linje fra Hal Koch og frem til 1960-ernes velfærdsideologi, der ifølge Henningsen netop hviler på en ufolkelig, og derfor ugrundtvigsk elitetænkning. Hans Henningsens omfattende indlæg - hvor også spørgsmålet om national identitet behandles - følges op af to

afsnit, hvor Grundtvigs tanker kun indirekte udgør horisonten for behandlingen af det moderne demokratis problemer. De to indlæg rummer refleksioner over demokratiet på baggrund af konkrete politiske sager, hvor hans Henningsens indlæg i højere grad tager fat på ideerne, tankerne bag demokratiet. Som før nævnt udgør dette forhold imidlertid snarere en styrke end en svaghed i bogen. Således virker Uffe Jacobsens redegørelse for fænomenet »turbo-demokrati«, hvor myndighederne har taget beslutningen og derefter iscenesat en skindebat, som en konkretisering af de ufolkelige tendenser, der truer det danske demokrati i dag. I Jørgen Gleerups spændende indlæg bringes Grundtvig med fuld styrke ind i debatten, på en måde, der overrasker læseren og tvinger ham til at tænke over Grundtvigs bestemmelser af den danske folkelighed, den danske, nationale identitet endnu engang. Gleerup tager udgangspunkt i den hollandske industrimand Geert Hofstedes kulturanalyser, af hvilke det bl.a. fremgår, at danskerne i sammenligning med andre nationer mangler lyst til faste strukturer og hellere kommunikerer via samtaler, og at danskerne, sammenlignet med f.eks. japanerne, prioriterer kvindelige værdier i forhold til mandlige værdier. Gleerup slutter på grundlag af en analyse af industrikulturens udformning, at »de danske og nordiske kulturelle kvaliteter nu på verdensplan har en fremtid for sig« (71), uden at han derfor forfalder til nordisk kulturimperialisme. Sammenhængen mellem folkehøjskole og demokrati i dag behandles direkte af Niels Holck og Dorthe Esbjørn Holck. De to forfattere har den nutidige højskoles forhold inde på livet til daglig, og det mærkes i indlægget, hvor der spørges om sandheden i den danske »myte« om forbindelsen mellem folkehøjskole og demokrati, om højskolen stadigvæk uddanner sine elever til at tage del i folkestyret, og om, på hvilken måde denne uddannelse kan finde sted. Det sidste spørgsmål besvarer forstanderparret Holck ved at tale om, at højskolens uddannelsesform altid må og skal være den indirekte, gennem »oplysning« og »oplivelse« (79). Dette uddyber forfatterne med eksempler fra højskolens historie (de fremdrager bl.a. Flors interessante, men ikke realiserede forslag om elevråd på Rødding), og på grundlag heraf sluttes, at højskolen opdrager til folkestyre ved at lade eleverne være sammen om noget, også noget, der ligger udenfor højskolens mure, og derved lade eleverne få indsigt i, at »mennesket er placeret i sammenhænge der er større end det selv« (86). Andre indlæg end de her behandlede kunne nævnes, eksempelvis Bjarne Ipsens om foreningerne og demokratiet eller Lilli Gyldenkildes fremhævelse af det værdifulde i Europas forskelligheder. Det levner en bogomtale ikke mulighed for. Skal der foretages en helhedsvurdering af bogen, bliver resultatet, at der med udgivelsen om dansk demokrati er fremkommet en debatbog, der vil være velegnet til brug i f. eks. studiekredse eller blot til læsning hos mennesker, der interesserer sig for de sammenhænge, der ikke altid tænkes med i forbindelse med de konkrete politiske beslutninger. Bogens udgangspunkt, eller man skulle måske hellere sige baggrund, i Grundtvigs tanker om folkestyre og folkehøjskole, bevirker, at bogen, fremfor at være et stykke Grundtvigforskning, i langt højere grad bliver en del af det, Grundtvig kæmpede for, en dansk folkeligheds blomstring og vækst.